

II

Quelcom sobre el Triàssic de la província de Tarragona⁽¹⁾

per A. WURM

Traduït al català pel

Dr. FAURA I SANS

1.—Dos exemplars del Mas Monet, Colldejou, etiquetats com a *Daonella Lommeli*, perteneixen al grup dels *Daonellae* o bé *Halobiae*, ço que és d'interès extraordinari per al Triàssic català. Desgraciadament no estan molt ben conservats, de manera que l'existència o la falta d'una orella, no es pot comprobar, per a determinar d'una manera fixa si es tracta de *Daonella* o d'*Halobia*. De totes maneres, en el que toca a les costelles, l'espècie correspon bé a *Daonella Lommeli*. Hi han veritables costelles fasciculades, que estan separades per amples rastres primaris, cosa característica en la *Daonella Lommeli*, dividides en rastres secundaris en dos grups parcials de costelles fesciculades, que després es divideixen generalment d'una manera senzilla. Seria molt interessant recollir material millor conservat, per a comprobar d'una manera segura l'existència d'aquesta espècie tan característica per a les capes de Wengen. Podria ser, no obstant, que es tractés també d'*Halobia* amb costelles semblants, com per exemple *Halobia Hoernesii* v. Mojs; o *Halobia insignis* GEMM, ja que l'existència o la falta d'una orella no ha pogut observar-se. No obstant, es menys probable que aquestes exemplars perteneixin a aquestes formes, que es presenten en les capes inferiors norianes respectivament carnianes. Anteriorment MALLADA havia classificat la *Daonella Lommeli* de la Serra de Sant Jeroni. Sembla que aquesta classificació es confirma ara.

2.—En canvi, les altres bivalves de Colldejou, no perteneixen al grup de les *Daonellas* ni dels *Halobiae*. Es tracta probablement d'una forma de la espècie *Monotis*. En favor de aquesta última classificació està la classe de

(1) De les troballes fetes recentment per En SALVADOR VILASECA en la província de Tarragona ne publicà nostre deixeble, una monografia titulada: *Contribució al estudi dels terrenys triàssic de la província de Tarragona*, 1919; i la revisió de les espècies fòssils recollides fou encomenada a WURM, qui ens envià aquest aplec d'impressions sobre la caracterització de la fauna triàssica catalana.

costelles, que és, pera dir-ho aixís el contra de les costelles ordinàries de les *Daonellae*. Comparant *impressions* (motllos?) de les conquilles de *Daonella Lommeli*, és a dir el negatiu de la conquilla amb aquesta forma de *Monotis*, en el que toca a les costelles, es pot veure una conformitat dels elements esculturals, que és senzillament sorprenent. En aquesta comparació els solcs amples de *Monotis* correspondrien a les costelles amples de *Daonella* i les costelles estretes de *Monotis* als solcs estrets de *Daonella*.

Per tant, les costelles no són, com generalment en la *Daonella*, aplenades, sinó que s'enlairen distintament en forma de fils, però com en *Daonella*, estan agrupades en feixos. Entre les costelles primàries, que es presenten clarament, hi han costelles secundàries, el nombre de les quals varia, que enclouen costelles més dèbils encara que de tercer grau, de manera que el feix de costelles que es troben entre les costelles principals, es componen sovint, de 9 costelles d'intermitentment fortes. La conquilla és perceptiblement desigual. Així es veu molt bé en els exemplars grans, però, també en els exemplars petits s'apercebeix clarament. El exemplar més petit perteneix a una valva esquerra. La vora interior de la tancadura està arrodonida en forma convexa: si l'altra vora té l'ala, en forma d'orella, característica en *Monotis*, no es pot comprobar; pot ser que estigui desenrotllat molt dèbilment com per exemple en *Monotis Hoernesii* KITTL. La conquilla està lleugerament encorçada. L'exemplar major, que no deixa veure res de la vora de la tancadura sembla que és una valva dreta. Aquesta conquilla dreta no és pas encorçada més fortament que l'esquerra, per consegüent sembla que hi hagi uniformitat amb les valves.

Aquesta última característica està en contra de l'espècie *Pseudomonotis*, en la qual en un principi es podria pensar. En *Pseudomonotis* la vora de la tancadura *esquerra* fortament encorçada, té generalment orelles clarament i distinta perceptibles, rares vegades poc clares. La conquilla dreta plana, com una tapa, té una orella clarament separada del vèrtex i un profund tall (Byssus). Fora interessant trobar conquilles dretes, la vora de la tancadura de la qual estigués ben conservada, per a poder classificar amb seguretat la classe genèrica.

En els «Materials publicats en 1912 en una manografia dels *Halobiidae* i *Monotiidae* del Trias per KITTL (Resultats de l'exploració científica del llac Balaton) (1), i en l'extensa literatura, sobre tot àrtica, del *Pseudomonotis*, no he pogut trobar ni una sola forma, que correspongui a la espanyola. Es tracta aparentment d'una nova espècie, que es distingeix molt clarament per l'agrupació fasciculada de les costelles.

(1) KITTL. *Materialien zu einer Monographie der Halobiidae und Monotiidae der Trias*, 1912,

Les espècies de *Monotis* del Triàsic conegudes fins ara són o de l'Edat Nòrica o de l'Edat Càrnica; les espècies de *Pseudomonotis* es presenten en grups en el Triàsic inferior, falten en el Triàsic mitjà i reapareixen en el Triàsic superior (Norià). Es tracta per a la espècie espanyola d'una forma que es presenta en el Triàsic mitjà (Muschelkalk) i solament per aquest fet mereix un interès molt especial.

3—Els restos de *Diploporidae* del Vidriers (Prades) perteneixen als tipus més interessants de la fauna del Triàsic espanyol. Desgraciadament no hi ha més que motlures que no permeten una classificació segura. La moderna sistemàtica dels Sifonats verticil·lats. (Vegi's: JULIUS VON PIA. Estudis nous sobre les Sifonats verticil·lats del Triàsic.) (1) es basa sobre el desentrotllament dels nombrats *Wirteläste* o sigui dels orguens que mig-parteixen en poros d'alga. Essent així que es tracta en els exemplars de Vidriers, Prades, de motlures o sigui del replé del buit interior de l'individu, i una bona part son impressions negatives de la superfície exterior dels mateixos, mentre que ells estan realment disolts, per lo que no es pot dir res sobre la forma dels poros que els mig-parteixen, que es nomenen *Wirteläste*.

La espècie del Vidriers perteneix a les formes anulars, és a dir que estan dividits, en part, per rastres anulars. Es tracta probablement d'una sola espècie, encara que el diàmetre i l'altura de les parts anulars variïn considerablement en els diferents exemplars. El nombre dels *Wirteläste* sofreix també variacions en el mateix exemplar. Els rastres anulars no són molt amples, com ho demostren les varetes en les impressions. A jutjar per les impressions, els poros son prims i freqüents. Aquestes característiques parlen en favor de l'espècie *Diplopora* (potser *Diplopora annulata*? No obstant es pot tractar també de l'espècie *Kantia*. Per a una identificació segura és precís, com he dit ja més amunt, fixar la forma dels *wirteläste*. ALMERA indica la *Gyroporella* en una calissa compacta dolomítica a l'Oest de la estació d'Olesa, prop de la Puda, excel·lent manantial d'aigües sulfúriques, prop del Llobregat. No obstant, la forma de Vidriers no es *Gyroporella*, ja que la anul·lació característica falta en l'espècie espanyola.

4—La Trona. En el blanc de calça dolomítica erosionada es nota la presència de motlures d'una petita conquilla, que segons la seva forma exterior recorda la *Modiola (Septiolo) pygmaea* MÜNST., de Sant Cassian descrita per BITTNER.

Tot el demés de la Trona no es pot classificar a causa del seu mal estat de conservació. Em sembla que un exemplar és una *Myophoria*. Una determinació exacta de l'espècie no és possible.

(1) JULIUS VON PIA. *Neue Studien über die Triachischen Siphonae verticillatae Beiträge zur Paläontologie und Geologie, Bterreich Ungarus u. des Orients*; Bd. XXV, 1912.

5—De vall de Lladres (Camposines) hi ha una petita *Gervilleia*, que més correspon a la *Gervilleia costata* var *contracta* de SCHAUR sp. de Røyüela, descrits per mi.

6—No he pogut obtenir una aclaració segura respecte a una forma pectiforme de La Picoso (Mora d'Ebre, Camposines). Es tracta de saber si la forma perteneix a *Pecten* o a *Lima*; La desigualtat, la perllongació de la conquilla vers un costat, indueix a atribuir-la a una *Lima*; no obstant hi ha també pectínids desiguals. Era impossible comprovar la desigualtat de les valves. Els exemplars estan colocats sobre la roca de manera que en part deixen veure el costat exterior, i en part el costat interior de la conquilla.

Ço que caracteritza aquestes formes és la manera en que estan disposades les costelles. Totes les costelles tenen un punt de sortida el vèrtex. Ratlles de creixement mig-parteixen les costelles i originen en la part alta de les mateixes uns tubèrculs escatiformes. La escultura de la part interior de les conquilles deixa veure molt poc aquest arrugament. Respecte a les costelles aquesta forma és semblant al *Pecten Andreaci* BITTNER de Sant Cassian, descrit per Bittner. No obstant, aquests són uniformes dels dos costats i demés algunes costelles comencen solament a alguna distancia del vèrtex. Tampoc entre les *Limas* he trobat formes que corresponguin exactamet als exemplars espanyols en el que toca a les costelles. Pot ser, doncs, que es tracti d'una nova forma.

7—Els altres exemplars que s'han enviat no permeten una classificació exacta.

D'Hospitalet hi ha una placa amb espines d'eriçó de mar; sobre algunes peces es poden observar Gastròpods mal conservats (Mas de Vall, Mas Monet).

Juliol 1920.